

ZPRÁVY.

Smrt prof. dra. Františka Čády. Smrt prof. dra. Čády byla označena jako národní neštěstí a jest jím vskutku, neboť v Čádovi, který zemřel náhle jakoby bleskem byl zasažen, odešel na věčnost významný a svérázný myslitel, vzorný vychovatel, vzácný lidumil. Čáda vycházel ve svém filosofickém nazírání od kritického noetického relativismu a probabilismu, od metodické skepse, dovozoval, že pouhá pravděpodobnost lidského poznání, k níž jedině člověk dospěti může, jest dostatečna k životu důstojně lidskému a potřebám jeho tak, jak je požaduje rozum, cit a vůle. Život ve shodě s touto přirozeností může býti krásný a šťastný. Čáda pojímá filosofii jako odbornou vědu a zpracovává přísnou metodou vědeckou jednotlivé její obory, zvláště noetiku, psychologii a etiku, zahlubává se do dějin filosofie a zvláště obrací se k dějinám českého filosofického myšlení, kde studie jeho mají průkopnický ráz a tvoří cenný příspěvek k dějinám našeho národního obrození. Zvláště vydáním spisů Zahradníkůvých odkryl neznámého do té doby a tak významného českého myslitele.

Čáda však byl sám filosof český a nebyl dalek pragmatickému nazírání, že filosofie má sloužiti životu a tedy u nás lepšímu českému životu, životu hodnému naší slavné minulosti, a právě jako filosof český přistoupil k otázkám vychovatelským a uvedl k nám pedopsychologii jako důležitou pomocnou disciplínu pedagogiky. Byl u nás jejím zakladatelem. Ale Čáda šel ještě dále. Svým životem, snahou, poctivou a neúmornou prací ukázal, jak se má pro národ pracovati plodně a nehlučně. Obrátil zřetel láskyplně k mládeži, snažil se reformovati výchovu a zajistiti lepší budoucnost českého národu. Čáda si z celé své dobré duše přál viděti národ svobodný, vzdělaný, mravně ušlechtilý, přecházel z teorie v praxi, slovem, písmem, skutkem šířil nové směry myšlenkové, byl šťastným organisátorem a vykonával práci požehnanou ať šlo o výchovu dítěte nebo o výchovu k umění, ať šlo o vyučování rukodělné nebo o ochrannou péči o mládež a snahy lidovýchovné. Ušlechtilá bytost jeho dle vzoru Komenského skláněla se s láskyplným soucitem k slabým lidské společnosti, k dětem opuštěným, chorým, slabomyslným, mravně pokleslým, pomáhal, povznášel, těšil, vracel životu a společnosti. Celá povaha Čádova tak rozumově založená a při tom proniknutá hlubokým citem a nábo-

ženskou vírou umožnila šťastnou účinnost všech jeho lidumilných a vychovatelských snah. Osířelo místo jeho na fakultě i v akademii, a náhradu naléztí bude nesmírně těžko. Záslužné obětavé činnosti jeho zachováme vděčnou pamět.

D.

President Woodrow Wilson. V obecném zájmu o osobu slavného dnes presidenta bude našimi čtenáři jistě uvítáno několik životopisných údajů, které před příjezdem presidentovým do Evropy napsal do pařížského *Matinu* 11. prosince 1918 Louis Forest. Obecenstvo znalo jen činnost presidentovu za války, ale jest užitečno poznati i jeho život a vývoj jeho smýšlení. Wilson narodil se 28. prosince 1856 z vážené puritánské rodiny z krve skotské a irské. Jeho děd přistěhoval se z Anglie počátkem devatenáctého století do Ameriky, aby se stal vydavatelem a redaktorem časopisů ve Filadelfii a později v Pittsburku. Byl muž spravedlivý. Byl jmenován soudcem. A od té doby ho nejmenovali jinak nežli soudce Wilson. Jeden ze synů, právě otec nynějšího presidenta, byl pastorem.

Vnuč žurnalisty, který se stal soudcem, syn pastorův zůstal oddaně věren rodinným tradicím. Studoval na universitě princetonské, které měl jednou býti postaven v čelo. Již jako student ukázal, že je rozeným spisovatelem. Sotva dvacetiletý se pohroužil do studia o velikém anglickém státníku Pittovi, který byl duší odporu proti Napoleonovi. Tato práce projevující již Wilsonovy záliby zahrotila i směr jeho myšlení: hledati výkladu politických událostí i osobností. Možno říci, že není vladaře, který by od mládí studoval s takovou vytrvalostí dějiny a vnitřní zřízení států i jejich vedoucích osobností. Jeho první významný článek rozbírá zřízení Spojených Států. Potom uveřejnil studie o politicích Brightovi a Gladstonovi, r. 1885 svazek o americkém zřízení státním, o několik let později praktické dějiny organizace státní, r. 1892 příruční dějiny Spojených států s názvem, jenž jest oblíbenou myšlenkou nynějšího jejich presidenta, které zůstal vždy věren: Odloučení a spojení. Později napsal zevrubnější dějiny Spojených států, dílo klasické. Postupně uveřejnil ještě životopis Washingtonův, dílo vzácné krásy pojetím i provedením, studie o presidentu Lincolnovi, Clevelandovi a j., potom ještě nové úvahy o ústavě Spojených států. Beze sporu, než byl Wilson zvolen presidentem, nikdo jiný se studiem, úvahami i knihami nepřipravil ke svému úřadu tak důkladně jako on. Není divu, že po takovéto průpravě byl vždy neúprosným nepřitelem improvisátorů a politiků empirických.

Toto své vzdělání Wilson dovršil, když se stal presidentem university princetonské a potom guvernérem státu New-Jerseyského. Stav se profesorem na universitě, na které studoval, Wilson byl r. 1902 jmenován jejím presidentem. My ve Francii na příklad — píše se v *Matinu* — nemůžeme ani tušiti, jaký je ve Spojených státech vliv presidenta veliké university, jaký dosah jeho úřadu. Velcí presidenti university jsou skutečnými mravními vůdci americké demokracie, jež jest hrda na svůj duševní výkvět a chápe, že žádný rozvoj sociální není možný bez duševního výkvětu lidí vybraných a připravených na svou úlohu.

Wilson postaven v čelo university ukázal se celým mužem, jakým je, toužícím po spravedlivých reformách, odhodlaným, jistým sám sebou.